

393R3652

31.12.93

EUROOPAN YHTEISÖJEN VIRALLINEN LEHTI

N:o L 333/37

KOMISSION ASETUS (EY) N:o 3652/93,

annettu 22 päivänä joulukuuta 1993,

perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta lentoliikenteen tietokonepohjaisia paikanvarausjärjestelmiä koskeviin yritysten välisten sopimusten ryhmiin

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta lentoliikenteen alan sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin 14 päivänä joulukuuta 1987 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3976/87⁽¹⁾, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (ETY) N:o 2411/92⁽²⁾, ja erityisesti sen 2 artiklan,

on julkaissut tämän asetuksen luonnoksen⁽³⁾,

on kuullut lentoliikenteen alan kilpailurajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevää neuvoantavaa komiteaa,

sekä katsoo, että

- 1) Asetuksen (ETY) N:o 3976/87 nojalla komissiolla on toimivalta soveltaa perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohtaa asetuksella tiettyihin sellaisten sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin, jotka suoraan tai välillisesti liittyvät lentoliikennepalvelujen tarjoamiseen.
- 2) Komission asetuksessa (ETY) N:o 83/91⁽⁴⁾, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (ETY) N:o 1618/93⁽⁵⁾, myönnetään ryhmäpoikkeus tietokonepohjaisia paikanvarausjärjestelmiä koskeville sopimuksille, jos ne täyttävät mainitussa asetuksessa asetetut edellytykset. Tämän ryhmäpoikkeuksen voimassaoloaika päättyy 31 päivänä joulukuuta 1993.
- 3) Sopimukset aikatauluihin, paikkavarauksiin ja lipunkirjoitukseen liittyvien tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien yhteisestä hankkimisesta, kehittämisestä ja käyttämisestä saattavat rajoittaa kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- 4) Tietokonepohjaiset paikanvarausjärjestelmät (TPJ) voivat tarjota sekä lentoliikenteen harjoittajille,

matkatoimistoille, että matkustajille vaivattomasti ajan tasalla olevia ja tarkkoja tietoja erityisesti käytettävissä olevista lennoista, hintavaihtoehtoisista ja vapaista paikoista. Niiden avulla voidaan myös tehdä paikkavaraukset ja joissakin tapauksissa kirjoittaa liput ja tarkastuskortit. Ne auttavat näin lentomatkustajaa tekemään valintansa täydellisempien tietojen perusteella niin, että hänen matkaa koskevat tarpeensa täyttyvät niin hyvin kuin mahdollista. Jotta nämä edut saavutettaisiin, sen tavan, jolla aikataulut, lennot ja kuljetusmaksut esitellään, on kuitenkin oltava mahdollisimman täydellinen ja puolueeton.

- 5) TPJ-markkinat ovat sellaiset, että vain harvat eurooppalaiset yritykset voisivat yksinään tehdä sellaiset investoinnit ja saavuttaa sellaiset taloudelliset edut, joiden pohjalta ne voisivat kilpailla pitemmälle kehittyneiden, olemassa olevien järjestelmien kanssa. Yhteistyö tällä alalla olisi tämän vuoksi sallittava. Tätä yhteistyötä varten olisi sen vuoksi myönnettävä ryhmäpoikkeus.
- 6) Tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien käyttöä koskevista käyttäytymissäännöistä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2299/89⁽⁶⁾, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (ETY) N:o 3089/93⁽⁷⁾, mukaan yhteistyö ei saisi antaa emoliikenteenharjoittajille mahdollisuutta hankkia epäoikeutettua etua itselleen ja siten vääristää kilpailua. Sen vuoksi on tarpeen varmistaa, että emoliikenteenharjoittajien ja osallistuvien lentoliikenteen harjoittajien välistä syrjintää ei esiinny varsinkaan, kun on kyse mahdollisuuksista näyttöön ja sen puolueettomuudesta. Ehtojen, joilla varmistetaan, että kaikki lentoliikenteen harjoittajat voivat ketään syrjimättä osallistua järjestelmiin niihin pääsyn, näytön, tietojen lataamisen ja maksujen osalta, tulisi liittyä ryhmäpoikkeukseen. Jotta harvoin valitsemilla markkinoilla säilyisi kilpailu, tilaajien on lisäksi voitava siirtyä järjestelmästä toiseen lyhyellä irtisanomisajalla ja ilman seuraamuksia, eivätkä

⁽¹⁾ EYVL N:o L 374, 31.12.1987, s. 9

⁽²⁾ EYVL N:o L 240, 24.8.1992, s. 19

⁽³⁾ EYVL N:o C 253, 30.9.1992, s. 11

⁽⁴⁾ EYVL N:o L 10, 15.1.1991, s. 9

⁽⁵⁾ EYVL N:o L 155, 26.6.1993, s. 23

⁽⁶⁾ EYVL N:o L 220, 29.7.1989, s. 1

⁽⁷⁾ EYVL N:o L 278, 11.11.1993, s. 1

systemleverantörer och lufttrafikföretag får inte agera på ett sätt som begränsar konkurrensen mellan systemen.

7) För att upprätthålla en effektiv konkurrens mellan datoriserade bokningssystem måste det säkerställas att systemleverantörer inte avstår från att konkurrera med varandra.

8) Om moderföretag vägrar att ge samma information om tidtabeller, biljettpreiser och platstillgång till andra system än deras eget och vägrar ta emot bokningar från dessa system kan det allvarligt snedvrider konkurrensen mellan datoriserade bokningssystem.

Moderföretagen skall inte vara förpliktade att acceptera några kostnader i samband med detta utom för återgivande av den information som skall ges och för accepterade bokningar. Moderföretag får inte begära ersättning för kostnader som inte är fullständigt dokumenterade.

9) Fakturorna bör innehålla tillräckligt med information för att deltagande lufttrafikföretag och abonnenter skall kunna kontrollera sina kostnader. Ett moderföretag bör ta emot eller vägra ta emot alla bokningar och transaktioner som görs via ett konkurrerande datoriserat bokningssystem enligt samma villkor som tillämpas för bokningar och transaktioner via dess eget datoriserade bokningssystem.

10) Enligt artikel 4 i förordning (EEG) nr 3976/87 bör den här förordningen tillämpas med retroaktiv verkan på avtal som föreligger vid denna förordnings ikraftträdande, förutsatt att de uppfyller de villkor för undantag som uppställs i denna förordning.

11) Enligt artikel 7 i förordning (EEG) nr 3976/87 bör den här förordningen också ange de omständigheter under vilka kommissionen i enskilda fall kan återkalla gruppundantaget.

12) De överenskommelser som automatiskt undantas genom denna förordning behöver inte anmälas enligt rådets förordning nr 17⁽¹⁾, senast ändrad genom Anslutningsakten för Spanien och Portugal. I verkligt tveksamma fall kan företag emellertid begära att kommissionen förklarar huruvida deras överenskommelser överensstämmer med denna förordning eller inte.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Undantag

Med stöd av artikel 85.3 i fördraget och under förutsättning att villkoren i artikel 2–14 i denna förordning är uppfyllda, förklaras härmed att artikel 85.1 i fördraget inte skall gälla för avtal mellan företag då dessa avtal syftar till ett eller flera av följande mål:

- a) Gemensamt uppköp och gemensam utveckling av ett datoriserat bokningssystem.
- b) Etablering av en systemleverantör för att avsätta och driva ett datoriserat bokningssystem.
- c) Styrning av en systemleverantörs eller distributörs tillhandahållande av distributionstjänster.

Undantaget skall bara gälla för följande skyldigheter:

- i) En skyldighet att avstå från att direkt eller indirekt delta i utvecklingen, marknadsföringen eller driften av ett annat datoriserat bokningssystem.
- ii) En skyldighet för en systemleverantör att utse ett moderföretag eller deltagande lufttrafikföretag som distributör(er) till alla eller vissa abonnenter inom ett definierat område i den gemensamma marknaden.
- iii) En skyldighet för en systemleverantör att bevilja en distributör ensamrätt att försöka få beställningar från alla eller vissa abonnenter inom ett definierat område i den gemensamma marknaden.
- iv) En skyldighet för en systemleverantör att inte tillåta distributörer att sälja distributionstjänster som tillhandahålls av andra systemleverantörer.

Artikel 2

Definitioner

I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

- a) *lufttransportprodukt*: lufttrafik för befordran av passagerare mellan två flygplatser, inklusive bitjänster och ytterligare förmåner som erbjuds till försäljning och/eller säljs som en integrerad del av lufttransporttjänsten.
- b) *regelbunden lufttrafik*: en serie flygningar, där varje flygning uppfyller följande kriterier:

⁽¹⁾ EGT nr 13, 21.2.1962, s. 204/62.

- Den utförs med luftfartyg för befordran av passagerare eller passagerare och gods och/eller post mot vederlag på ett sådant sätt att det på varje flygning finns platser att köpa för enskilda personer (antingen direkt av lufttrafikföretaget eller av dess auktoriserade agenter).
- Den bedrivs så att den betjänar trafiken mellan samma, två eller flera orter, antingen
 - 1. enligt en utgiven tidtabell, eller
 - 2. med flygningar som är så regelbundna eller täta att de utgör en igenkännlig planmässig serie.
- c) *biljettpris*: det pris som skall betalas för lufttransportprodukter och villkoren för när detta pris är tillämpligt.
- d) *datoriserat bokningssystem*: ett datoriserat system som innehåller information om bland annat lufttrafikföretags
 - tidtabeller,
 - platstillgång,
 - biljettpriser,
 - och
 - tjänster i samband med flygbefordran,med eller utan möjligheter till
 - att reservera platser
 - eller
 - att utställa biljetterav sådan omfattning att några av eller samtliga dessa tjänster ställs till förfogande för abonnenterna.
- e) *distributionstjänster*: tjänster som en systemleverantör ställer till en abonnent eller konsument för förfogande för att förmedla information om lufttrafikföretags tidtabeller, platstillgång, biljettpriser och tjänster i samband med flygbefordran samt för att reservera platser och/eller utställa biljetter och för att tillhandahålla andra tjänster i samband härmed.
- f) *systemleverantör*: varje företag och dess filialer som har ansvaret för driften eller marknadsföringen av ett datoriserat bokningssystem.
- g) *moderföretag*: ett lufttrafikföretag som direkt eller indirekt, tillsammans med andra äger eller effektivt kontrollerar en systemleverantör, såväl som varje lufttrafikföretag som det äger eller effektivt kontrollerar.
- h) *effektiv kontroll*: ett förhållande som bygger på rättigheter, avtal eller andra grunder, som antingen var för sig eller tillsammans och med hänsyn till faktiska omständigheter och berörda rättsregler, ger en möjlighet att direkt eller indirekt utöva ett avgörande inflytande över ett företag, i synnerhet genom
 - rättigheten att förfoga över alla eller en del av företagets tillgångar,
 - rättigheter eller avtal som ger ett avgörande inflytande över sammansättningen hos företagets organ, omröstning eller andra beslut, eller som på annat sätt ger ett avgörande inflytande över driften av ett företag.
- i) *deltagande lufttrafikföretag*: ett lufttrafikföretag som har ett avtal med en systemleverantör om förmedling av sina lufttransportprodukter genom ett datoriserat bokningssystem. I den utsträckning som ett moderföretag använder tjänsterna i sitt eget datoriserade bokningssystem, som omfattas av denna förordning, betraktas det som ett deltagande lufttrafikföretag.
- j) *abbonent*: en person eller ett företag som inte är ett deltagande lufttrafikföretag och som enligt avtal eller annan överenskommelse med en systemleverantör använder ett datoriserat bokningssystemets distributionstjänster för försäljning av lufttransportprodukter.
- k) *konsument*: varje person som önskar upplysning om och/eller har för avsikt att köpa en lufttransportprodukt.
- l) *primär textbild*: en textbild som ger omfattande och opartisk information om flygförbindelser mellan två orter inom en given tidsperiod.
- m) *restid*: skillnaden mellan tidtabellsenlig avgångs- och ankomsttid.
- n) *serviceförbättring*: varje produkt eller tjänst som inte är en distributionstjänst och som en systemleverantör på egna vägnar erbjuder abonnenter i anslutning till ett datoriserat bokningssystem.
- o) *distributör*: ett företag som av systemleverantören har bemyndigats att tillhandahålla distributionstjänster till abonnenter.

Artikel 3

Tillträde

1. En systemleverantör skall ge varje lufttrafikföretag möjlighet att få del av leverantörens distributionstjänster på lika och icke-diskriminerande villkor inom ramen för det berörda systemets tillgängliga kapacitet med förbehåll för tekniska begränsningar som ligger utanför systemleverantörens kontroll.

2. a) En systemleverantör får inte

- knyta oskäligen villkor till ett avtal med ett deltagande lufttrafikföretag,
- fordra att tilläggsvillkor godtas, som genom sin karaktär eller enligt affärssed inte har något samband med deltagandet i leverantörens datoriserade bokningssystem, och skall tillämpa samma villkor för samma servicenivå.

b) En systemleverantör får inte ställa som villkor för att få delta i leverantörens datoriserade bokningssystem att ett deltagande lufttrafikföretag inte samtidigt deltar i ett annat system.

c) Ett deltagande lufttrafikföretag skall ha rätt att säga upp sitt avtal med en systemleverantör med en uppsägningstid som inte behöver överstiga sex månader, dock att den tidigast får löpa ut vid utgången av det första avtalsåret.

I sådana fall skall en systemleverantör bara ha rätt att få tillbaka de direkta kostnaderna för uppsägningen av avtalet.

Moderföretaget skall bara vara förpliktat att acceptera och bekräfta de bokningar som överensstämmer med dess biljettpriser och villkor.

b) Moderföretaget skall inte vara förpliktat att acceptera några kostnader i samband med detta utom för återgivande av den information som skall ges och för accepterade bokningar.

c) Moderföretaget skall ha rätt att utföra kontroller för att säkerställa att artikel 7.1 respekteras av det konkurrerande datoriserade bokningssystemet.

2. Skyldigheten enligt punkt 1 skall inte gälla till förmån för ett konkurrerande datoriserat bokningssystem när det enligt förfarandena i artikel 6.5 eller 7.3 och 7.4 i förordning (EEG) nr 2299/89 har konstaterats att det datoriserade bokningssystemet bryter mot artikel 4a i den förordningen eller att en systemleverantör inte kan ge tillräckliga garantier för att skyldigheterna enligt artikel 6 i den förordningen om moderföretags obehöriga tillgång till information uppfylls.

Artikel 5

Laddning av data

1. Deltagande lufttrafikföretag och andra leverantörer av lufttransportprodukter skall se till att den information som lämnas till ett datoriserat bokningssystem är riktig, inte vilseledande, att den ger insyn och att den inte är mindre omfattande än den som lämnas till ett annat datoriserat bokningssystem.

Informationen skall bl.a. möjliggöra för en systemleverantör att uppfylla kraven enligt de kriterier för att fastställa ordningsföljden som anges i bilagan till förordning (EEG) nr 2299/89.

Information som lämnas via förmedlare skall inte behandlas av dem på ett sätt som kan leda till att felaktig, vilseledande eller diskriminerande information lämnas.

2. En systemleverantör skall inte behandla det material som avses i punkt 1 på ett sätt som kan leda till att felaktig, vilseledande eller diskriminerande information lämnas.

3. En systemleverantör skall ladda och behandla data som lämnats av deltagande lufttrafikföretag med samma omsorg och skyndsamhet, med förbehåll bara för begränsningarna i den laddningsmetod som valts av de enskilda deltagande lufttrafikföretagen och de standardformat som används av leverantören i fråga.

3. Om en systemleverantör avser att förbättra de distributionstjänster han erbjuder eller den utrustning som används i samband med att dessa tjänster erbjuds, skall han erbjuda samtliga deltagande lufttrafikföretag, inklusive moderföretag, information om och möjlighet att få del av dessa förbättringar med samma skyndsamhet, på samma villkor och under samma förutsättningar med förbehåll för de tekniska begränsningar som ligger utanför systemleverantörens kontroll, och på ett sådant sätt att det inte är någon skillnad i tidsförloppet för genomförandet av de nya förbättringarna mellan moderföretag och deltagande lufttrafikföretag.

Artikel 4

Deltagande

1. a) Ett moderföretag får inte diskriminera ett konkurrerande datoriserat bokningssystem genom att vägra att ge det senare, på begäran och med samma skyndsamhet, samma information om tidtabeller, biljettpriser och platstillgång avseende dess egna flygförbindelser, som det ger sitt eget datoriserade bokningssystem, eller att vägra distribuera sina lufttransportprodukter genom ett annat datoriserat bokningssystem, eller att vägra acceptera eller med samma skyndsamhet bekräfta en bokning som görs från ett konkurrerande datoriserat bokningssystem avseende dess egna lufttransportprodukter som det distribuerar genom sitt eget datoriserade bokningssystem.

Artikel 6

Laddning, bearbetning och distribution

1. De dataladdnings- och databehandlingstjänster som erbjuds av en systemleverantör skall erbjudas till alla moderföretag och deltagande lufttrafikföretag utan diskriminering. När relevanta och allmänt accepterade standarder för lufttransportsektorn finns tillgängliga skall systemleverantörerna erbjuda tjänster som är kompatibla med dessa.
2. En systemleverantör får inte reservera någon specifik dataladdnings- eller databehandlingsmetod eller någon annan distributionstjänst för ett eller flera av sina moderföretag.
3. En systemleverantör skall säkerställa att dess distributionstjänster är avskilda på ett klart och verifierbart sätt från varje lufttrafikföretags privata tjänster rörande platstillgång, företagsledning och avsättning. Åtskillnaden får ske antingen logiskt genom mjukvara eller fysiskt på ett sådant sätt att varje förbindelse mellan distributionstjänsterna och de privata tjänsterna bara uppnås genom ett gränssnitt mellan två tillämpningar. Oavsett metoden för åtskillnad skall ett sådant gränssnitt göras tillgängligt för alla moderföretag och deltagande lufttrafikföretag utan diskriminering samt ge lika behandling avseende procedurer, protokoll, inmatning och utmatning. När relevanta och allmänt accepterade standarder för lufttransportsektorn finns tillgängliga skall systemleverantörerna erbjuda tjänster som är kompatibla med dessa.

Artikel 7

Presentation av data

1. a) Ett datoriserat bokningssystem skall ge en textbild som är klar och som inte är diskriminerande.
- b) En systemleverantör får inte avsiktligt eller av oaktsamhet visa oriktig eller vilseledande information i sitt datoriserade bokningssystem.
2. a) En systemleverantör skall via sitt datoriserade bokningssystem tillhandahålla en eller flera primära textbilder för varje enskild transaktion som visar data som inlevererats av deltagande lufttrafikföretag, om tidtabeller, biljettpriser och tillgången på platser för enskilda köpare på ett klart och tillräckligt omfattande sätt som inte är diskriminerande eller partiskt, i synnerhet vad

gäller den ordning i vilken informationen presenteras.

- b) En konsument skall ges möjlighet att begära primära textbilder för enbart regelbunden eller ickeregulbunden lufttrafik.
 - c) Vid presentation på en primär textbild får vid sammanställning och val av flygningar mellan två givna orter ingen diskriminering göras mellan flygplatser som betjänar samma ort.
 - d) Ordningsföljden mellan olika flygmöjligheter på den primära textbilden skall vara den som framgår av bilagan till förordning (EEG) nr 2299/89.
 - e) De normer som används för att rangordna informationen får inte baseras på någon faktor som direkt eller indirekt har samband med lufttrafikföretagets identitet och inte tillämpas på ett sätt som diskriminerar något deltagande lufttrafikföretag.
3. När en systemleverantör lämnar information om biljettpriser skall textbilden vara opartisk och ickediskriminerande och minst innehålla biljettpriserna för alla deltagande lufttrafikföretags flygningar som visas i den primära textbilden. Källan för sådan information skall vara godtagbar för de berörda deltagande lufttrafikföretagen och systemleverantörerna.
 4. Ett datoriserat bokningssystem anses inte bryta mot bestämmelserna i denna förordning i den utsträckning som det förändrar en textbild för att tillmötesgå en konsuments specifika förfrågningar.

Artikel 8

Tillhandahållande av information

1. Följande bestämmelser skall styra tillgängligheten av den information i form av statistik eller av annat slag som en systemleverantör erbjuder från sitt datoriserade bokningssystem:
 - a) Information om enskilda bokningar skall ställas till förfogande på lika villkor för det eller de lufttrafikföretag som deltar i utförandet av den tjänst som bokningen avser och för de abonnenter som berörs av bokningen.
 - b) Varje upplysning om avsättning, bokningar och försäljning skall ske på grundval av följande:
 - i) Att uppgifterna erbjuds med samma skyndsamhet och på ett icke-diskriminerande sätt till alla deltagande lufttrafikföretag, inklusive moderföretag.

- ii) Att sådana uppgifter får, och skall på begäran, omfatta alla deltagande lufttrafikföretag och abonnenter, men inte identifierar eller ger personlig information om en passagerare eller ett företag.
- iii) Att alla förfrågningar om sådana uppgifter skall behandlas med samma omsorg och skyndsamhet, med förbehåll för den överföringsmetod som det enskilda lufttrafikföretaget väljer.

2. Personlig information om en passagerare härrörande från ett datoriserat bokningssystem får bara med passagerarens medgivande göras tillgänglig för andra som inte är berörda av transaktionen.

3. Systemleverantören skall säkerställa att bestämmelserna i punkt 1 och 2 uppfylls genom tekniska medel eller lämpliga säkerhetskrav avseende åtminstone mjukvara, på ett sådant sätt att ett eller flera av moderföretagen inte på något sätt kan få tillgång till information som ges av eller skapas för lufttrafikföretag, utom vad som tillåts enligt punkt 1 och 2.

Artikel 9

Omsesidighet

1. Förpliktelserna för en systemleverantör enligt artikel 3 och 5–8 gäller inte mot ett moderföretag i ett tredje land, som ensamt eller gemensamt med andra företag kontrollerar ett datoriserat bokningssystem, i den mån det företags datoriserade bokningssystem utanför gemenskapens territorium inte erbjuder EG-lufttrafikföretag en behandling som är likvärdig med den som tillämpas enligt denna förordning och enligt förordning (EEG) nr 2299/89.

2. Förpliktelserna enligt artiklarna 4, 5 och 10 för moderföretag och deltagande lufttrafikföretag gäller inte i förhållande till ett datoriserat bokningssystem som kontrolleras av lufttrafikföretag i tredje land, i den mån ett moderföretag eller ett deltagande lufttrafikföretag inte utanför gemenskapens territorium beviljas en behandling som är likvärdig med den som tillämpas enligt denna förordning och enligt förordning (EEG) nr 2299/89.

3. En systemleverantör eller ett lufttrafikföretag som ämnar åberopa bestämmelserna i punkt 1 eller 2 måste anmäla sina avsikter och skälen för dessa till kommissionen senast 14 dagar före en sådan åtgärd. I undantagsfall

kan kommissionen på begäran av den berörda leverantören eller det berörda lufttrafikföretaget ge dispens från 14-dagarsregeln.

4. När kommissionen tar emot en anmälan, skall den utan dröjsmål fastställa huruvida diskriminering i den mening som avses i punkt 1 och 2 föreligger. Om så befinns vara fallet, skall kommissionen informera alla systemleverantörer eller de berörda lufttrafikföretagen i gemenskapen liksom medlemsstaterna om detta. Om diskriminering i den mening som avses i punkt 1 eller 2 inte föreligger, skall kommissionen informera systemleverantören eller de berörda lufttrafikföretagen om det.

Artikel 10

Förhållandet till abonnenter

1. Ett moderföretag får inte till en abonnents användning av något visst datoriserat bokningssystem direkt eller indirekt knyta någon provision eller annan förmån eller någon avskräckande åtgärd för att sälja företagets lufttransportprodukter som är tillgängliga på dess flygningar.

2. Ett moderföretag får varken direkt eller indirekt kräva att en abonnent använder ett visst datoriserat bokningssystem för att sälja eller utställa biljetter för en lufttransportprodukt som företaget självt direkt eller indirekt levererar.

3. Ett lufttrafikföretags villkor för att godkänna en resebyrå som sin agent med rätt att sälja och utställa biljetter för företagets lufttransportprodukter skall inte påverka tillämpningen av punkt 1 och 2.

Artikel 11

Avtal med abonnenter

1. En systemleverantör skall utan diskriminering ställa samtliga distributionstjänster i ett datoriserat bokningssystem till förfogande för alla abonnenter.

2. En systemleverantör får inte kräva att en abonnent ingår ett exklusivavtal och får heller inte vare sig direkt eller indirekt hindra en abonnent från att abonnera på eller använda andra system.

3. En systemleverantör som erbjuder någon av abonnenterna en serviceförbättring skall erbjuda alla abonnenterna denna förbättring utan diskriminering.

4. a) En systemleverantör får inte ställa upp oskäligen villkor i ett avtal med en abonnent om användning av dess datoriserade bokningssystem, och i synnerhet får en abonnent alltid säga upp sitt avtal med en systemleverantör med en uppsägningstid som inte behöver överstiga tre månader, dock att den tidigast får löpa ut vid utgången av det första avtalsåret.

I sådana fall skall en systemleverantör bara ha rätt att få tillbaka de direkta kostnaderna för uppsägningen av avtalet.

- b) Med förbehåll för punkt 2 skall leverans av teknisk utrustning inte omfattas av villkoren enligt a.

5. En systemleverantör skall i varje abonnentavtal fastställa

- a) att en primär textbild tillhandahålls för varje enskild transaktion enligt artikel 7, utom när en konsument begär information om endast ett lufttrafikföretag,
- b) att abonnenten inte behandlar det material som levereras av de datoriserade bokningssystemen på ett sätt som skulle leda till att konsumenterna får oriktig, vilseledande eller diskriminerande information.

6. En systemleverantör får inte ålägga en abonnent någon skyldighet att acceptera ett erbjudande om teknisk utrustning eller mjukvara, men får kräva att en utrustning eller mjukvara som är kompatibel med hans eget system används.

Artikel 12

Avgifter

1. De avgifter som begärs av en systemleverantör får inte vara diskriminerande och skall vara rimligt strukturerade och stå i ett rimligt förhållande till anskaffningskostnaden för den tjänst som tillhandahålls och utnyttjas och skall i synnerhet vara desamma för samma servicenivå.

Fakturorna för det datoriserade bokningssystemets tjänster skall vara tillräckligt informativa för att de deltagande lufttrafikföretagen och abonnenterna skall kunna se exakt vilka tjänster de utnyttjat och avgifterna för dem.

Fakturor för bokningsavgifter skall minst innehålla följande uppgifter för varje sträcka:

- Typ av bokning i det datoriserade bokningssystemet.
- Passagerarens namn.
- Stat.
- Identifieringskod för IATA/ARC agentur.
- Ortkod.
- De två orterna eller sträckan.

- Bokningsdatum (transaktionsdatum).
- Resdatum.
- Linjenummer.
- Statuskod (bokningsstatus).
- Serviceklass.
- Bokningsnummer (PNR-nummer).
- Boknings-/avbokningsindikator.

Fakturainformationen skall erbjudas på magnetiska medier.

Ett deltagande lufttrafikföretag skall erbjudas möjligheten att bli informerat när det sker en bokning/transaktion för vilken en bokningsavgift kommer att debiteras. Om företaget väljer att bli informerat skall det erbjudas möjligheten att kunna annullera en sådan bokning/transaktion, såvida den inte redan har accepterats.

2. En systemleverantör skall på begäran lämna intresserade parter uppgifter om tillämpade metoder och avgifter, om erbjudna systemtjänster, inklusive gränssnitt, samt om de kriterier för redigering och textbildspresentation som används. Denna bestämmelse förpliktar emellertid inte en systemleverantör att lämna information som är äganderättsligt skyddad, till exempel programvara.

3. Alla deltagande lufttrafikföretag och abonnenter skall utan diskriminering underrättas om alla förändringar av avgiftsnivåer, villkor eller tjänster som erbjuds och grunden för dessa förändringar.

Artikel 13

Konkurrens mellan systemleverantörer

Systemleverantören får inte ingå ett avtal eller delta i ett samordnat förfarande med andra systemleverantörer som har till syfte eller leder till en uppdelning av marknaden.

Artikel 14

I enlighet med artikel 7 i förordning (EEG) nr 3976/87 kan förmånen enligt den här förordningen återkallas, då det i ett enskilt fall konstateras att ett avtal som undantagits enligt den här förordningen ändå har vissa följder som är oförenliga med de villkor som uppställs i artikel 85.3 i fördraget eller som förbjuds i artikel 86 i detta, särskilt i följande fall:

- i) Avtalet hindrar upprätthållandet av effektiv konkurrens på marknaden för datoriserade bokningssystem.

- ii) Avtalet leder till att konkurrensen begränsas på lufttransportmarknaden eller andra transportrelaterade marknader.
- iii) Systemleverantören inför direkt eller indirekt orimliga priser eller avgifter för abonnenter eller deltagande lufttrafikföretag.
- iv) Systemleverantören vägrar att ingå ett avtal om användning av ett datoriserat bokningssystem utan att uppge en objektiv eller icke-diskriminerande grund av en teknisk eller kommersiell natur.
- v) Systemleverantören vägrar deltagande lufttrafikföretag

tag tillträde till andra tjänster än distributionstjänster utan att uppge en objektiv eller icke-diskriminerande grund av en teknisk eller kommersiell natur.

Artikel 15

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1994 och skall gälla till och med den 30 juni 1998.

Denna förordning gäller med retroaktiv verkan på avtal som föreligger vid dess ikraftträdande, från och med den tidpunkt då förutsättningarna för tillämpning av denna förordning har uppfyllts.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 22 december 1993.

På kommissionens vägnar

Karel VAN MIERT

Ledamot av kommissionen